

IZVEŠTAJ ŽIRIJA NAGRADE RANKO RADOVIĆ ZA KATEGORIJU KRITIČKO-TEORIJSKIH TEKSTOVA U ARHITEKTURI

Žiri u sastavu prof.dr Aleksandar Kadijević, prof.dr Milan Rakočević, dr Aleksandar Staničić, Ljiljana Ćinkul i prof.dr Milica Kostreš, predsednica Žirija, imao je čast i zadovoljstvo da pažljivo pročita i vrednuje devet pristiglih radova u kategoriji kritičko-teorijskih tekstova o arhitekturi. Radovi prof.dr Darka Rebe (*Ulični sistemi i urbana morfologija*), dr Zlate Vuksanović-Macura i dr Vesne Mile Čolić-Damjanović (*Socijalno stanovanje u Srbiji: Alternativni modeli dostupni najugroženijim porodicama i diskriminisanim ženama*), prof. mr Rajka Lj. Korice i doc. dr Danila S. Furundžića (*Infrastruktura: Nezavinski šinski sistem-Metro sistem-Projekat Beogradskog metroa*), prof.dr Aleksandre Stupar (*Grad: Forme i procesi*), Aleksandre Mokranjac (*The Architect Milan Lojanica's Belgrade Realm and Visions – From a Graduation Project to Julino Brdo and Goclawa, 1962–1972 (Beogradski svetovi i vizije arhitekta Milana Lojanice, od diplomskog rada do Julinog brda i Goclava, 1962–1972)*), dr Branka Burmaza (*Concept of a device as an analytical tool in research of architectural queer space*), dr Vladimira M. Parežanina (*Metaforička interpretacija ideje kritičkog regionalizma u delu arhitekte Ranka Radovića*), dr Dijane Milašinović Marić (*Poletne pedesete u srpskoj arhitekturi*) i dr Branislava Folića (*Nova Škola arhitekture u Beogradu*), su svi odgovorili na formalne kriterijume Pravilnika Nagrade Ranko Radović, obrađujući raznolike i veoma važne teme savremene arhitekture i gradograđenja. Bez obzira na pripadnost različitim kategorijama – od radova publikovanih u naučnim časopisima, preko udžbenika, do monografija, u svim kandidovanim delima je jasno zastupana i naglašena potreba za sistematičnim i kritički postavljenim istraživanjima u našoj sredini, usmerenim ka, manje ili više istraženim, fenomenima, periodima, prostorima i objektima, pa čak i ličnostima – temama koje zajedno grade složenu savremenu lokalnu i globalnu arhitektonsko-urbanističku stvarnost.

Rukovodeći se, pre svega, kriterijumima sveobuhvatnosti, teorijske slojevitosti i interdisciplinarnog raspona tema, inovativnosti i zastupljenosti kritičke misli, te literarnog kvaliteta, **Žiri je jednoglasno doneo odluku da se Nagrada Ranko Radović u kategoriji kritičko-teorijskih tekstova u arhitekturi dodeli prof.dr Aleksandri Stupar za publikaciju *Grad: Forme i procesi* u izdanju „Orionart”-a, 2016. godine.** Sistematično i metodološki jasno, na 137 strana tekstualnog izlaganja upotpunjenoj kvalitetnim grafičkim prilozima, autorka obrađuje fenomene savremenog grada, tražeći u njima, osim aktuelnosti, istovremeno i kontinuitet u odnosu sa prošlim vremenima. Na ovom polju rad prof. dr Stupar oličava

inovativen i savremen pristup istraživanju razvoja gradova i urbanizma kao naučne discipline uopšte. Autorka promoviše novu tendenciju u svetu danas – da se „globalna“ istorija arhitekture i urbanizma predstavlja i izučava „horizontalno“ – paralelno upoređujući različite svetske kulture, gradove i objekte – umesto „vertikalno“ – vremenski linearno i kroz evropocentričnu istoriju sveta. Upravo je ovakav pristup obeležen specifičnim i metodološki savremenim povezivanjem stalnosti i promena prepoznat kao poseban kvalitet dela, koje eksplikativnom slojevitošću prevazilazi predodređeni profil udžbenika, pa je, osim primarnoj čitalačkoj publici, višestruko podsticajan i užim ekspertskim krugovima, budući da sadrži suptilna uopštavanja i uzornu kritičku problematizaciju predmetne građe. Razložno podeljena na pet tematskih poglavlja koja se problemski prožimaju, publikacija sublimira napore generacija tumača da osvetle procese formativnog definisanja i funkcionalnog razvoja gradova. Kao vodeći domaći stručnjak za fenomenologiju arhitektonske globalizacije, prof.dr Stupar je i ovom prilikom demonstrirala svoj kritički potencijal, usmeren na preispitivanje minulih i savremenih gradograditeljskih tokova. Ono što publikaciju čini osobenom je visok stepen aktuelizacije zastupljene u elaboraciji razmatranih tema. Izbegavajući tradicionalnu faktografsku iscrpnost, opredelila se za koncizan kritički pregled fundamentalnih pojava. Umesto detaljnog istoriografskog narativa, ključne činioce urbanog razvoja posmatra hronološki kontinualno, sa digresijama koje preispituju njihov dijahronijski evolutivni međuodnos. Problematizacija je sažeta, uz izdvajanje pokretačkih fenomena koji su gradsku civilizaciju vodili napred. Odabrane pojave sagledane su objektivno, shodno njihovom značaju, zadržavajući čitaočevu pažnju raslojavanjem elaboracije sa više analitičkih početaka. Tema je, najpre, definisana u istorijskom materijalnom i konceptualnom kontekstu, a urbani preobražaji predstavljeni kroz glavne epohe i kulture, uz insistiranje na odlikama koje ih suštinski određuju. Pri tome se autorka ne vezuje za poznate pokretačke ličnosti (graditelje, naručioce, teoretičare, konzumente), već za šire procese koji generišu promenljivost formi i funkcija. U kreiranju i menjanju gradova prioritet pridaje kolektivitetu umesto autoritetu i stvaraocu. U daljem toku teksta preovlađuju razmatranja ideooloških i ekonomskih odrednica prostora, kao i izazova sa kojima se suočava savremena gradska zajednica. Urbani prostor se posmatra u svetlu tehnoloških inovacija koje na njega tradicionalno utiču, a sve zastupljenija neravnoteža između prirodne i veštačke (izgrađene) sredine, sagledava se iz različitih uglova. Sledе analize morfologije i strukturalnosti arhitektonskog okvira urbanog života, pri čemu se akcentuju fenomeni transformacije, razvoja forme i njen uticaj na kreiranje poželjnog društvenog identiteta. Osnovni elementi gradskog prostora (kuća, parcela, javne površine i blok), posmatraju se u tipološkom i integralnom urbanističkom kontekstu. Autorka se dalje fokusira na nove, umesto očekivane i uglavnom objašnjene istorijske formativne konstante. Novi gradovi se analiziraju sa stanovišta energetske, ekomske, ekološke i prostorne održivosti koja sve više zavisi i od osetljivih političkih strategija. Urbani segmenti se posmatraju kroz

intervencije i demokratski profil odluka, dok se dužna pažnja posvećuje urbanoj obnovi i regeneraciji. Neformalni pristupi i inicijative se komentarišu kroz globalne platforme i regionalne odjeke, omogućujući pojavu temeljnih društvenih inovacija. Celina se efektno zaključuje, aktuelizujući osetljiva pitanja materijalne i virtualne prezentacije gradova, odnosno borbe između trajnog i efemernog koja se u njima sve izrazitije zaoštrava. Odsustvo ustaljenog evropocentrizma (odnosno anglocentrizma), uz nastojanje da se analitički fokus proširi na manje poznate svetske kulture, autorkin diskurs čini originalnim i ravnomernim. Bibliografija izložena na kraju knjige, uz naučni aparat prezentovan u poglavljima, celinu obogaćuje u metodološko-informativnom pogledu, stvarajući osnovu za dalja kritička tumačenja. To naročito važi za promišljanja urbanističkih dilema aktuelnog globalnog razdoblja, temeljnoj inspiraciji prof.dr Stupar u dužem periodu njenog naučno-istraživačkog rada.

Publikacijom *Grad: Forme i procesi* autorka pokreće slojevitu diskusiju, uz suštinsko povezivanje podtema u konzistentnu i promišljenu celinu koja je neophodna za razumevanje složenih urbanih procesa današnjice. Podsticajno za formiranje ispravnog i pro-aktivnog ličnog i profesionalnog stava kod primarne čitalačke publike – studenata i promovišući esencijalne vrednosti urbanog, delo poziva i zainteresovane savremenike da ga prouče i da se uključe u više nego potrebnu diskusiju o savremenom gradu. Svi navedeni kvaliteti opredili su Žiri da nagradu dodeli prof.dr Aleksandri Stupar, smatrujući da odgovara visokim standardima arhitektonске pisane reči koje je sam prof.dr Ranko Radović postavio svojim radom. Njegovo ime je i danas sinonim za promišljenost, lucidnost i neumornu posvećenost struci, kako u Srbiji tako i daleko mimo granica nacionalnog kulturnog miljea. Ovakav pristup podiže lestvicu veoma visoko, ali to jeste jedini i apsolutno neophodan način za odbranu visokokvalitetne arhitektonске misli, u koju svrhu je nagrada i ustanovljena.

I krajem ove godine, kako je to već bivalo u više ne kratkom vremenu, ULUPUDS kao osnivač nagrade zajedno sa drugim osnivačima Arhitektonskim fakultetom u Beogradu, Fakultetom tehničkih nauka u Novom Sadu, Institutom za arhitekturu i urbanizam Srbije, Urbanističkim zavodom Beograda, preduzećem "Potisje Kanjiža AD", Inžinjerskom komorom Srbije, zatim Radio televizijom Srbije i Kolarčevom zadužbinom, a uz podršku Ministarstva kulture i informisanja i Uprave grada Beograda, dodeljuje prestižnu stručnu nagradu "Ranko Radović".

Za kategoriju "Realizovano arhitekonsko delo" 2017 godine odabran je stručni žiri u sastavu od 5 arhitekata, i to
prof. dr Petar Arsić,
Milan Dimitrijević,
Jovan Mitrović,
doc. dr Marko Todorov
i predsednik žirija , Mustafa Musić

Žiri je imao ozbiljan i težak zadatak, da u konkurenciji 16 prispelih radova iz Srbije i regiona, odabere najvrednije arhitektonsko delo. Treba naglasiti da je broj zainteresovanih učesnika na konkursu za ovu kategoriju, ove godine bio gotovo dvostruko veći u odnosu na prethodnu. Već i to mnogo govori o narastanju značaja ove nagrade, odnosno poštovanju sledbenika struke prema ličnosti i delu Ranka Radovića.

Žiri se u svom radu posebno starao da u konkurenciji većeg broja kvalitetnih radova, izdvoji arhitektonsku realizaciju koja pored opštih stručnih kvaliteta, afirmiše i osobine za koje se Ranko zdušno zalagao tokom čitave svoje projektantske i pedagoške karijere. Nakon tri sednice žirija održanih u punom sastavu, a kroz opsežne analize prispelih radova, Žiri je izdvojio najpre sedam, a nakon toga i tri najkvalitetnija rada, koji su pretendovali na samo jednu nagradu koja se dodeljuje u ovoj kategoriji.

Većinom glasova Žiri je doneo odluku da se ovogodišnja nagrada dodeli stambenom objektu „**N1 housing**“ , realizovanom u Nemanjinoj ulici u Kragujevcu, čiji su autori arhitekte Marija i Petar Simović iz „**Studija Simović**“.

Žiri je nastojao da posebno vrednuje kvalitetan, ubedljiv i jasan arhitektonski iskaz, kakav nije bilo lako realizovati u sredini koja izvesno nije sklona da prihvati radikalne iskorake u arhitekturi. Objekat pleni svojom svedenošću i zrelošću u oblikovanju ukupnog korpusa, a naročito ulične fasade i pristupne partie. Za razliku od autora koji svoje delo, možda prestrogo, vide kao "smrt konteksta" i raskid sa lokalnom praksom, žiri je bio sklon da ipak vidi vezu sa arhitekturom i kulturnom tradicijom mesta, koja je ostvarena na jedan poseban i implicitan način. Objekat takođe pokazuje visoku ekološku i društvenu svest autora, kroz maksimiziranje zelenih površina na krovovima i u prostoru zadnjeg dvorišta. Autori u obrazloženju svog predloga između ostalog ističu i to da je na uskoj parceli objekat strukturalno rešen u okviru jednog konstruktivnog raspona, što korisnicima daje mogućnost da individualizuju organizaciju svojih stanova, što je žiri vrednovao kao još jedan od kvaliteta. Pored valorizovanja arhitektonskih vrednosti ove kuće, nagrađivanje ovog rada žiri je video i kao podsticaj novim naraštajima naše sredine ka naprednim razmišljanjima o arhitekturi, ne samo ovog mesta već i šireg geografskog i kulturnog područja.

U Beogradu, 15.12.2017.

Žiri nagrade "Ranko Radović"
za kategoriju "Realizovano arhitekonsko delo"

Izveštaj žirija za Nagradu Ranko Radović 2017.

U kategoriji 3 - televizijske emisije, izložbe ili multimedijalne prezentacije

nagrada nije dodeljena jer ni jedan od pet pristiglih radova, ne ispunjava uslove konkursa.

Četiri prijave uključuju sudentske radove što je u suprotnosti sa pravilnikom Nagrade Ranko Radović i to:

- Studentska izložbu ***Ekstrakcija & implantacija u urbanom tkivu Podgorice***, održana maja 2017., u Javnoj ustanovi Muzeji i galerije Podgorice. Na izložbi su prikazani semestralni radovi studenata II godine Arhitektonskog fakulteta u Podgorici, Univerziteta Crne Gore, rađeni na Sinteznom projektu I kod profesora **dr Rifata Alihodžića**. Kada je upozorenje da je u suprotnosti sa Pravilnikom, predlog je povučen.

- izložba održana maja/juna 2016. u galeriji **Društva arhitekata Novog Sada**. Izložba je prezentovala primenu modernih metoda digitalne fabrikacije i njenu moguću primenu u oblasti arhitekture i dizajna. Reč je o studentskim radovima. I ovaj predlog je povučen posle obaveštenja da ne ispunjava uslove konkursa.

- **Muzej grada Beograda i Arhitektonski fakultet Univerziteta u Beogradu** prijavili su izložbu ***Beogradsko sajmište - Povratak u budućnost*** održanu u Konaku kneginje Ljubice. Izložba je deo šireg projekta koji je tokom letnjeg semestra školske 2016/17. organizovan na prvoj godini master studija Arhitektonskog fakulteta, u saradnji Fakulteta i Muzeja grada Beograda. Opet je reč o studentskim radovima.

- dr **Ljiljana Blagojević**, dipl.ing.arch. prijavila je izložba ***Originalno o Nikoli Dobroviću bez originala***, održanoj u sklopu Beogradske internacionalne nedelje arhitekture u likovnoj galeriji KCB-a, aprila-maja 2017. I ova izložba uključuje studentske radove.

- Rad **Nine Radosavljević** - Mural *Inspiracija likom Nikole Tesle*, Aerodrom Nikola Tesla, izveden 10.07.2017. nije ni izložba, ni televizijska emisija ni multimedija, pa prema pravilniku ne može ući u konkurenciju za Nagradu Ranko Radović za 2017. u kategoriji 3 - televizijske emisije, izložbe ili multimedijalne prezentacije.

Ipak žiri želi da skrene pažnju da dve izložbe koje su se izdvojile kvalitetom, pristupom i komunikativnošću. Smatramo da je izložba ***Beogradsko sajmište - Povratak u budućnost*** važan iskorak u istraživanju beogradske urbane prošlosti. Kompleksnost teme i raznorodni materijal jasno su izloženi i predstavljeni, inventivno su korišćene nove tehnologije, tako da je postavka pristupačna i zanimljiva ne samo profesionalcima već i širokoj publici i ima visoku edukativnu vrednost.

S druge strane, izložba ***Originalno o Nikoli Dobroviću bez originala*** ide u sasvim drugom smeru. Na zidovima likovne galerije Kulturnog centra Beograda bili su crteži dveju Dobrovićevih dubrovačkih kuća: vile *Vesna* na Lopudu, projektovane 1937. a izvedene 1939. i projekat nikad izgrađene kuće za odmor samog Dobrovića iz 1965. Reč je o dva koncepta mediteranske kuće iz dva perioda njegovog života - najplodnijeg i najvažnijeg - dubrovačkog i onog beogradskog - na samom kraju karijere. Ovi crteži, rezultat radionica studenata i mladih arhitekata iz Srbije, Hrvatske i Švajcarske, inspirativna su intrigantna interpretacija arhitektonske partiture ovog našeg važnog

arhitekte. Ove 2017. godine navršava se 120 godina od rođenja i pola veka od smrti Nikole Dobrovića.

Da bi se, koliko je moguće, izbegla situacija u kojoj se ove godine žiri našao, čini nam se da bi trebalo precizirati odrednice u pravilniku nagrade Ranko Radović - ko prijavljuje rad, a ko je autor, ima li više autora, mogu li studenti u nekoj meri učestvovati u projektu (ako im to nije školski rad)...

prof. dr Oliver Tomić, dipl. ist. um.

dr Milan Popadić, vanredni profesor, dipl. ist. um.

doc. dr Ivana Miškeljin, dipl. ing. arh.

Bojana Andrić, dramaturg, istoričar TV Srbije, publicista

Snežana Ristić, dipl.ing. arh., urednica redakcije za kulturu Radio Beograda 2,
predsednica žirija

Beograd, 2. decembra 2017.